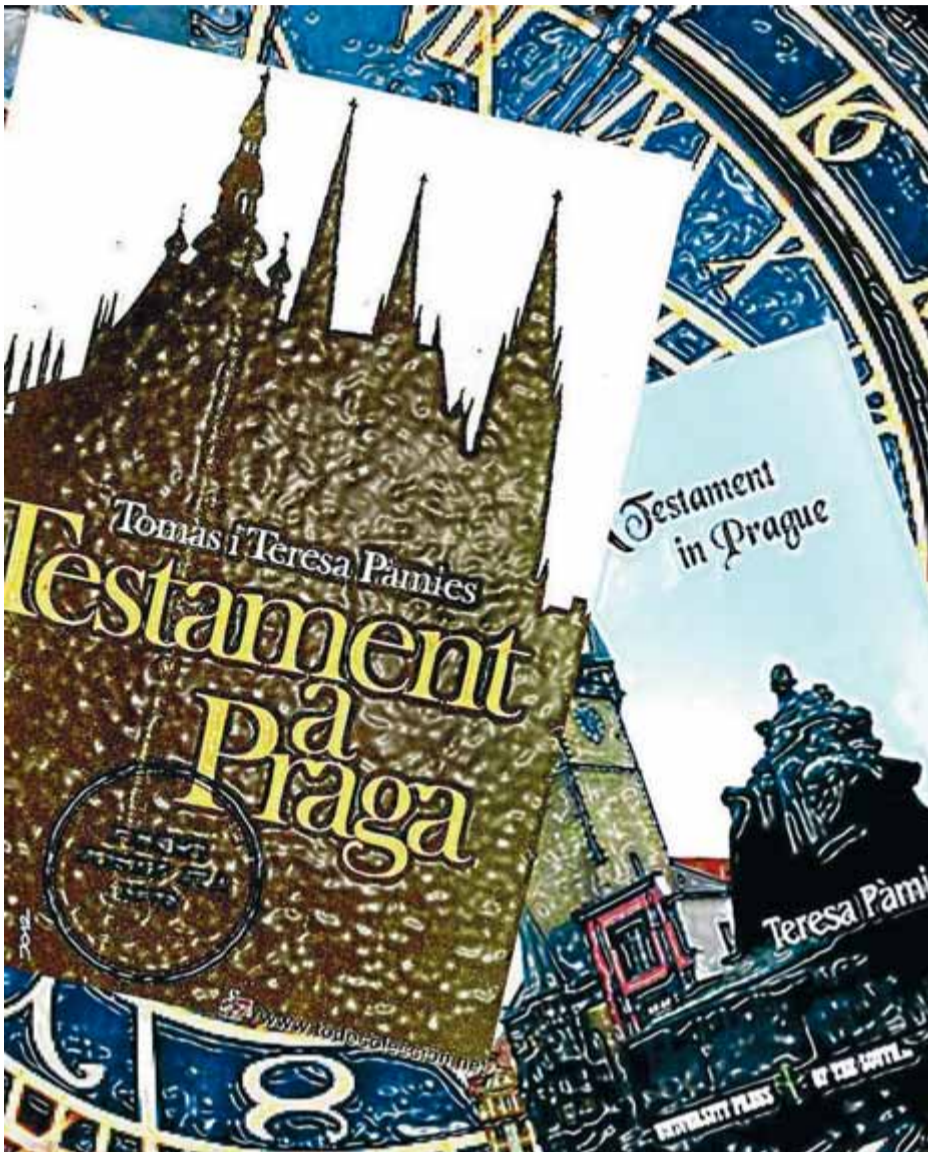

**EL FI DE L'AUTOBIOGRAFIA
ÉS TRANSMETRE UNA
EXPERIÈNCIA HUMANA**

Imma Merino

Periodista

ELS FILS D'ARIADNA

JORDI SOLER

Tomàs i Teresa Pàmies a Praga

Poc després de la mort de Teresa Pàmies vaig començar a rellegir fragments de les seves obres d'inspiració autobiogràfica, com ara *Quan érem capitans* i *Va ploure tot el dia*, fins que se'm va fer present que, fent-se'm estrany, no havia llegit mai un llibre del qual tenia constància que és un dels fonamentals de l'escriptora: *Testament a Praga*. Així que, afortunadament, vaig decidir llegir-lo. Tanmateix, Teresa Pàmies no n'és l'única autora, perquè l'obra conté dins seu les memòries "fragmentades" del seu pare, Tomàs Pàmies, pagès socialista de Balaguer que, exiliat després de la Guerra Civil, va morir a Praga l'any 1966. Dic "fragmentades" perquè, a banda del caràcter fragmentari i incomplet de qual-sevol relat autobiogràfic, Teresa Pàmies va construir *Testament a Praga* alternant fragments de les memòries de Tomàs Pàmies amb textos seus que a la vegada constitueixen una mena de fragmentada carta imaginària al pare. Dic imaginària perquè, creant també un diàleg virtual a través de l'encreuament dels textos, Teresa Pàmies, que aleshores vivia a París i ha-

via retornat fugaçment a Catalunya abans de fer-ho definitivament a primers dels setanta, va començar a escriure la seva part uns dos anys després de la mort del pare. Ho va fer sota la influència de la indignació que va sentir davant la Praga ocupada pels tancs soviètics per esclafar una "primavera" que volia corregir les derivacions autoritàries del règim socialista per dotar-lo d'una renovada força moral, humanista i democràtica. No va ser fins a la intervenció a Txecoslovàquia que Pàmies va posar decididament en qüestió l'URSS, que havia passat per totes les pur-

Ha estat una experiència apassionant llegir 'Testimoni a Praga'. Per la manera com Teresa Pàmies posa en contacte els dos textos paral·lels

gues estalinistes, però les seves reflexions traspuen un dolor sincer. Per la seva part, Tomàs Pàmies, en contra del que molts suposaven, havia apuntat a les seves memòries que, burocratitzant-se, el socialisme s'havia fet abúlic i poc autocrític.

HA ESTAT UNA EXPERIÈNCIA APASSIONANT llegir *Testimoni a Praga*. Per la manera com, mantenint-ne la continuïtat temporal en la fragmentació del relat autobiogràfic del pare, Teresa Pàmies posa en contacte i fa ressonar els dos textos paral·lels, que, diversament, parlen de les dificultats de les relacions familiars, de la consciència i del compromís polítics, de la complexitat de l'experiència de l'exili, de la perseverança dels ideals i alhora de la seva traïció, sigui per aquells que van abusar del poder en els comitès durant la Guerra Civil o per aquells que van ordenar que els tancs ocupessin Praga. Apassionant pel testimoni que cadascú aporta de la seva experiència sense defugir, sobretot en el cas de Tomàs Pàmies, quan parla de la seva vanitat, l'autocrítica pel que fa a certs comportaments. I també perquè els seus jos són de la mena dels que encara s'inscriuen en la Història i, sentint-se lligats a l'esdevenir col·lectiu, testimonien una època.

LLEGINT 'TESTIMONI A PRAGA', he recordat una bella consideració de Philippe Lejeune, autor d'*El pacte autobiogràfic* i un dels grans estudiosos de l'escriptura autobiogràfica: "Quan un ésser humà ens fa el regal d'explicar-nos com ha viscut, ens respon a nosaltres fructificar aquesta experiència de comunicació. La finalitat de l'autobiografia és transmetre una experiència humana i hi ha diversos camins per fer-ho."

Això, doncs, tant val per a qui escriu amb voluntat literària com per a qui, en principi, no en té, i per això mateix pot considerar que no fantasieja. Però l'escriptura, igual que la memòria, sempre representa una transfiguració de l'experiència, ni que sigui per ser relatada. Tanmateix, tal com consta en l'inici de les seves memòries, Tomàs Pàmies va demanar a la seva filla Teresa que passés a màquina el text sense tocar-hi res ni afegir-hi res que fos de la seva collita: "...Donada com és ella a les fantasies, no vull que arregli el pare, sinó que el deixi tal com és, que ni a la terra ni al cel no hi ha àngels, i l'home no és altra cosa que el fill de les circumstàncies."

CAP AL FINAL DEL LLIBRE, que va guanyar el premi Josep Pla l'any 1970, Teresa Pàmies assegura que no ha afegit res al text del pare (no hi ha fantasiejat, com pot suposar-se que ha fet amb la seva pròpia narrativa autobiogràfica) però reconeix que ha suprimit algunes coses, sobretot algunes aventures amb dones ("crec haver fet un acte de moderació traient-ne un parell de monges i tres o quatre casades ardoroses") que intueix més o menys fantasiejades.

DIU HAVER-HO FET PER PUDOR, però també perquè hi ha un retret per fer-li: Que, parlant molt de "querides", ho fa poc de la seva dona, la mare de Teresa. Aquesta reconeix que va tenir el pare com a mite. La mare no va ser cap mite: "Fou, simplement, la mare més bona del món."

Tirania de l'absurd

Lluís Muntada

Escriptor

Constatar que la realitat humana té una tendència irrefrenable cap a l'absurd no és pas gaire original, almenys des de Kafka cap ençà. Però el cas és que la realitat continua sorprenent-nos. I aporta dades delirants que ens provoquen un tipus d'estupefacció a la inversa i ens obliguen a reconèixer que també hi pot haver un punt de gràcia en el fet que una cosa sigui absolutament calamitosa.

Quants llits hospitalaris es podrien sufragar amb els diners que ha costat el desplegament policial per blindar la recent reunió del BCE a Barcelona? Resulta entranyable els rituals que necessita el poder. Potser mancat d'autoritat moral, el poder busca el seu reforçament en posades

Serà valuósíssim conèixer els consells d'un dels timoners que van enfonsar la nau, ni que sigui per incomplir-los

en escena com les que tan convincentment materialitzen aquests policies apostats als terrats dels edificis, a punt de disparar amb precisió l'arma. D'aquesta exaltació en sorgeixen curioses i degenerades escoles de traïció simultània de la política, com ara les que dirigeixen Jorge Fernández Díaz, Felip Puig, o que va dirigir Joan Saura al seu dia. Són escoles que en comptes de fer ressaltar el poder transformador i civilitzador de la política s'estimen més traduir la gestió de govern a un compendi de gasos lacrimògens, bales de goma i esprais paralitzants. Després del seu retrat a l'oli, que costarà 82.600 euros a l'erari públic, José Bono cobrarà 800.000 euros per les seves memòries (no m'agradaria insolent-me amb ningú, però tot fa pensar que ni la memòria de Bono ni la història de l'Espanya recent mereixen aquestes sumes). *E la nave va*. Continua el tràfec de polítics i alts càrrecs que, en una operació d'amortització del seu pas per la política, obtenen sous multimilionaris per assessorar empreses que —oh, casualitat— van créixer durant els mandats d'aquests nous consellers. En aquest context de tirania de l'absurd, i ja per reblar el clau, només cal aplaudir una incorporació. Ens referim, és clar, a l'entrada de Zapatero com a conseller vitalici del Consejo de Estado. Santa decisió! Ni que sigui per incomplir-los i actuar en una direcció diametralment oposada, sempre serà valuósíssim conèixer de primera mà els consells d'un dels timoners que van enfonsar la nau.